

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

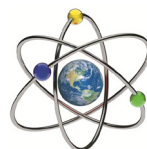
№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 590 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar .	77
Suvanov Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarining psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохиоров Нодирбек Улугбекович	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati.....	205
Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
Niginabonu Fayzullayeva	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari.....	214
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish.....	219
Tilovova Turdixol Baratovna	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
U. A. Alibayeva	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	236
O. K. Kadambayeva	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati.....	240
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish.....	243
Musayeva Guzal Ne'matillayevna	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка.....	250
Юлдашев Баходир Бекмуратович	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
A. X. Norov	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров.....	259
Адилова Солияхон	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish.....	263
Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari.....	268
Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
Abdullayeva Uljal'as Tulegen qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovliyev	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati.....	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari.....	288
Karimova Umida Alijon qizi	
Viruslar replikatsiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
O'. E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova	

Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
Sh. Allanazarova, R. Janabaeva	
“Muhofazaga olingan hududlar” modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandard testlardan foydalanish metodikasi	301
Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abduvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
Худжамова Хуснора Диёр кизи	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
Altibayeva Gulbaxor Majitovna	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing “Nature” in English and Uzbek Phraseological Systems	325
Zubaydullayeva Zarina	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabarlari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi	
Bolaning ijtimoiylashuvida eraklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
Ergasheva Mastura Isaqul qizi	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
Abdimovminova Muhayyo Samadullayevna	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
Anorjonova Komila Xayyom qizi	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
Davlatov Keldiyor Davlatovich	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
Jumayev Ruzokul Xoliqulovich	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
Jurayeva Shalola Dehqonboyevna	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
Munira Khodjakhanova	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
Raxmatova Salima Togaymuradovna	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
Salomov Boxodir Salomovich	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
Shoimova Gulxayo Sherzod qizi	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
Umarova Munajatxon Xolmuxamedovna	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
Uzoqov Akram Avazovich	
Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va pedagogik omillar.....	394
Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi	

6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darolarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
Yuldasheva Noila Ravshan qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
Ziyodova Zarina Qodir qizi	
Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik.....	411
Xamdanova Shaxnoza Yusupaliyevna	
Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations.....	414
Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li	
Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri	420
A. X. Aripova	
Nutqning jo'yalilik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar	425
Xaydarova Muborak	
Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish	429
Abdullayev Sherzodbek	
Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari.....	434
Abdusattorova Dinara Abduvahob qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	437
Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna	
Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida	440
B. X. Xushboqov	
Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	444
Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi	
Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni	447
Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant	451
Uchqurova Zarina Shavkatovna	
Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach	455
Taylakova Guli Bekmuratovna	
Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects.....	460
Ergashev Muhubbek Aslamovich	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish	465
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi	468
Raimov Davlatnur Ilhomjonovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	473
Asorova Lola	
Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi.....	478
Ishmanova Zohida Ubaydullayevna	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari	481
Isoyeva Maftuna Bobomurod qizi	
Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish..	485
Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi	
Yadro tizimlarining muvozanatli xossalari o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna	

Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
<i>Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi</i>	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri.....	501
<i>Omonova Shahruza Xamro qizi</i>	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
<i>Nazarov Sobir Usmonovich</i>	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
<i>Isakov Shuxratbek Muydinovich</i>	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'yamakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
<i>Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
<i>Babayeva Ug'iloy Voxid qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
<i>Iskandarova Umida Qochqor qizi</i>	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
<i>Kamolova Malika Zafar qizi</i>	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
<i>Karimova Sabina Muxiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
<i>Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
<i>Oltinova Bahora</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
<i>Pulatova Gulnoza Murodilovna</i>	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
<i>Sattarova Maftuna Ravshan qizi</i>	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
<i>Umarova Zuxra Abduraxmanovna</i>	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
<i>Utegenova Dilnoza Ayg'ali qizi</i>	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
<i>Yuldashev Sardorbek Adilbekovich</i>	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
<i>Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи</i>	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
<i>Fayzieva Ubayda Yunusovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarini boshqarishning tashkiliy-huquqiy asoslari	568
<i>Yaratov Jamil Vasilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning etnoestetik madaniyatini rivojlantirishda integrativ ta'lim tamoyillarining o'rni.....	572
<i>Erkinjonova Guljaxon Farxodjon qizi</i>	
Oila boshqaruvi va aqliy qobiliyatni rivojlantirish	576
<i>Axmedova Nasiba Achilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari.....	579
<i>Jumanova Nasiba Sherboevna</i>	
Tarbiyasi og'ir bolalarni ijtimoiylashtirishda oila, mahalla, ta'lim muassasasi hamkorlik ishlarini rivojlantirish usullari.....	582
<i>Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna</i>	
Maktabgacha yosh bosqichlarida muloqot ko'nikmalarining rivojlanish xususiyatlari.....	586
<i>Z. F. Azizova</i>	

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARINI BOSHQARISHNING TASHKILIY- HUQUQIY ASOSLARI

Yaratov Jamil Vasilovich

O'zbekiston ta'lim va fan xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi raisining yoshlar masalalari bo'yicha maslahatchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablari faoliyati va boshqaruvining tashkiliy-huquqiy asoslari, boshqaruv organlarining maqsad va vazifalari hamda vakolatlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, umumiy o'rta ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv organlarining o'zaro hamkorligi, vakolatlarning uyg'unligi va bir-birini to'ldirishi ta'lim samaradorligini oshirishdagi muhim omil sifatida yoritilgan.

Kalit so'zlar: maktab, ta'lim muassasasi, boshqaruv, boshqaruv organlari, pedagogik kengash, kuzatuv kengashi, direktorlar kengashi, direktor.

Abstract: This article scientifically analyzes the organizational and legal foundations of the activities and management of general secondary schools, as well as the goals, functions, and powers of governing bodies. It also highlights the significant role of mutual cooperation, coordination of authority, and complementarity among governing bodies in improving the efficiency of the general secondary education system.

Key words: school, educational institution, management, governing bodies, pedagogical council, supervisory board, board of directors, director.

Аннотация: В данной статье научно проанализированы организационно-правовые основы деятельности и управления общеобразовательными средними школами, цели, задачи и полномочия органов управления. Также раскрыта важная роль взаимного сотрудничества, согласованности полномочий и взаимодополняемости органов управления в повышении эффективности системы общего среднего образования.

Ключевые слова: школа, образовательное учреждение, управление, органы управления, педагогический совет, наблюдательный совет, совет директоров, директор.

KIRISH

Har qanday faoliyat muayyan makonda o'zining huquqiy asosiga ega bo'lishi lozim. Huquqiy asos tegishli soha boshqaruvining maqsad va vazifalarini, vakolatlarini, huquq hamda majburiyatlari chegaralarini belgilaydi va tizimdagi barcha munosabatlarni tartibga soladi. Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarini boshqarishning tashkiliy-huquqiy asoslarini o'zida mujassam etgan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, qonunlari, Prezident farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari hamda vakolatli respublika ijro etuvchi hokimiyat organlarining normativ-huquqiy hujjatlaridagi ayrim normalar tahlil qilinib, ularni yanada takomillash-tirish masalalari, shuningdek, maktab boshqaruvi organlari o'rtasidagi hamkorlik yo'nalishlari ko'rib chiqildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2025-yil 19-avgustdagi 296-sonli buyrug'i¹ bilan Umumiy o'rta ta'lim muassasalari Direktorlar kengashi to'g'risidagi nizom tasdiqlangan bo'lib, unda maktab direktori lavozimiga yuksak axloqiy fazilatlariga, yuqori malaka va tajribaga, zamonaviy bilim hamda ko'nikmalarga, shuningdek, boshqaruvchilik qobiliyatiga ega mutaxassislarni tanlash, saralash asosida munosib nomzodlarni tavsiya etish kengashning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilangan.

Yurtimiz olimlari R.X. Djuraev va S.T. Turg'unovlarning fikriga ko'ra, maktabni boshqarish rahbarlar va pedagoglarning hamkorlikdagi faoliyatidan iborat bo'lib, ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish va boshqarish, mazkur jarayon ishtirokchilarining faoliyatini muvofiqlashtirish, o'quvchilarga fanlar bo'yicha chuqur

1 O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2025-yil 19-avgustdagi 296-sonli buyrug'i.

bilim hamda axloqiy tarbiya berish, ularni kasb tanlashga yo'naltirish va har tomonlama rivojlangan shaxsni tarbiyalashga qaratilgan ilmiy asoslangan faoliyat hisoblanadi².

Yuqoridagi fikrlarni qo'llab-quvvatlagan holda, qo'shimcha ta'kidlash joizki, maktab ta'lim-tarbiya jarayonida yuzaga keladigan barcha masalalarni yakka holda hal eta olmasligini inobatga olib, maktab boshqaruvida oila instituti hamda fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarini maktabdagi jamoatchilik kengashlariga kengroq jalb etish va ular bilan izchil hamkorlikni yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir³.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda umumiy o'rta ta'lim maktablari boshqarishning tashkiliy-huquqiy asoslarini o'rganishda tizimli yondashuv, normativ-huquqiy hujjatlar tahlili, qiyosiy-huquqiy tahlil hamda ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, Prezident farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari hamda sohaga oid idoraviy me'yoriy hujjatlar o'rganildi. Shuningdek, maktab boshqaruvi organlari vakolatlari, o'zaro hamkorligi va amaliy samaradorligi tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Respublikamizda umumiy o'rta ta'lim maktablari faoliyati va boshqaruvining tashkiliy-huquqiy holati konstitutsiyaviy darajadan boshlab lokal darajagacha huquqiy jihatdan tartibga solingan, deb baholash mumkin. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50-moddasida har kim ta'lim olish huquqiga ega ekanligi, davlat uzluksiz ta'lim tizimi rivojlanishini ta'minlashi, bepul umumiy o'rta ta'lim hamda boshlang'ich professional ta'lim olishni kafolatlashi belgilangan. Shuningdek, umumiy o'rta ta'limning majburiy qayd etilgan. Konstitutsiyaning 52-moddasida esa respublikada o'qituvchining mehnati jamiyat va davlatni rivojlantirish, sog'lom va barkamol avlodni shakllantirish hamda tarbiyalash, xalqning ma'naviy va madaniy salohiyatini saqlash va boyitishning asosi sifatida e'tirof etilgan⁴.

Bundan tashqari, Konstitutsiyaning 115-moddasiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi boshqa sohalar qatorida ta'limni rivojlantirishga doir dasturlarni ishlab chiqish hamda ularning ijrosini ta'minlash uchun mas'ul hisoblanadi. 24-sentabr 2020-yildagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni⁵, Prezident farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari hamda boshqa normativ-huquqiy hujjatlar Konstitutsiyada belgilangan normalarni tizimli ravishda mustahkamlaydi.

O'zbekiston Respublikasining 24-sentabr 2020-yildagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonunida ta'lim sohasidagi boshqaruvning barcha jihatlari batafsil yoritilgan⁶. Jumladan, qonunda davlat ta'lim muassasasi davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari tomonidan davlat mulki negizida tashkil etilgan hamda davlat ta'lim standartlari va talablariga muvofiq ta'lim beruvchi muassasa sifatida tavsiflangan. Mazkur qonunning 3-bobi ta'lim tizimini boshqarishga bag'ishlangan bo'lib, unda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta'lim sohasidagi yagona davlat siyosatini amalga oshirishi, sohadagi davlat dasturlarini tasdiqlashi va ularning bajarilishini ta'minlashi kabi vakolatlari belgilangan.

Shuningdek, qonunda O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ta'lim sohasidagi vakolatli respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari sifatida e'tirof etilib, ular o'z vakolatlari doirasida yagona davlat siyosatini amalga oshirishi, tarmoq davlat dasturlarini ishlab chiqishi, tasdiqlashi va ijrosini ta'minlashi, ta'lim tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirishi hamda ularga uslubiy rahbarlik qilishi ko'rsatib o'tilgan.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari ham qonun bilan belgilangan vakolatlarni amalga oshiradi. Xususan, ular vakolatli davlat boshqaruvi organlari bilan kelishilgan holda davlat ta'lim muassasalarini tashkil etadi, qayta tashkil etadi va tugatadi, tegishli hududda davlat ta'lim muassasalari uchun moliyalashtirish hajmini belgilaydi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari hamda fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlik qiladi, davlat umumiy o'rta ta'lim muassasalariga birlashtirilgan hududlarni belgilaydi hamda bitiruvchilar bandligini ta'minlashga ko'maklashadi.

"Ta'lim to'g'risida"gi qonunning 28-moddasiga muvofiq, ta'lim tashkilotini boshqarish pedagogik kengash, kuzatuv (vasiylik) kengashi, oliy ta'lim tashkilotining kengashi hamda ta'lim tashkiloti rahbari tomonidan amalga oshiriladi. Bundan tashqari, ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik boshqaruvi organlari ham tashkil etilishi mumkin. Mazkur boshqaruv organlaridan pedagogik kengash, kuzatuv kengashi va ta'lim tashkiloti rahbari bevosita

2 R.X.Djuraev va S.T.Turg'unov. Ta'lim menejmenti. Toshkent. "Voriz-Nashriyot" 2006. 203-b.

3 Shlyayxer A. Jahon miqyosidagi ta'lim. XXI asr maktab tizimini qanday barpo etmoq kerak. – Toshkent: "Zamin nashr", 2022.

4 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023 y., 03/23/837/0241-son.

5 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020 yildagi O'RQ-637-son. <https://lex.uz/docs/-5013007>.

6 O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son. <https://lex.uz/docs/-5013007>.

umumiy o'rta ta'lim muassasasida boshqaruvni amalga oshiradi. Ularning faoliyati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi hamda O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining normativ-huquqiy hujjatlari bilan tartibga solinadi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 140-sonli Qarori⁷ bilan tasdiqlangan nizomda umumta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonini takomillashtirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, faoliyatni rivojlantirish hamda ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish maqsadida pedagogik kengashlar tashkil etilishi belgilangan. Pedagogik kengash umumta'lim muassasasida o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishdagi oliy boshqaruv organi hisoblanadi.

Mazkur qarorga muvofiq, umumiy o'rta ta'lim tashkilotining pedagogik kengashi O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2016-yil 30-maydagi 6-mh-sonli buyrug'i⁸ bilan tasdiqlangan namunaviy nizom asosida faoliyat yuritadi. Unga ko'ra, pedagogik kengash umumta'lim tashkiloti faoliyatiga doir asosiy masalalar kollegial ravishda muhokama qilinadigan, o'quv-tarbiya jarayonini rivojlantirish va takomillashtirish, muassasa faoliyati bilan bog'liq tashkiliy masalalarni muvofiqlashtirish bo'yicha doimiy faoliyat yuritadigan oliy organ hisoblanadi.

Maktabni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, ta'lim muassasasining maqsad va vazifalarini hamda ularga erishish rejalarini tasdiqlash, vazifalar ijrosi va maqsadli ko'rsatkichlarga erishilishini nazorat qilish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2018-yil 26-dekabrda 16-mh-sonli buyrug'i⁹ bilan kuzatuv kengashi haqidagi namunaviy nizom tasdiqlangan. Kuzatuv kengashi maktab faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlovchi jamoatchilik organi hisoblanadi. Uning samaradorligini oshirish uchun faol ota-onalar va jamoatchilik vakillarini keng jalb etish, muntazam yig'ilishlar o'tkazish, hisobotlarni ko'rib chiqish, byudjet mablag'lari sarfi ustidan nazoratni kuchaytirish hamda ta'lim sifatini baholash jarayonida kengash ishtirokini kengaytirish maqsadga muvofiqdir¹⁰.

Fikrimizcha, shaffoflikni ta'minlashga mas'ul bo'lgan tuzilmaning faoliyati ham ochiq va oshkora bo'lgan-dagina kutilgan natijaga erishish mumkin. Bunday yondashuv a'zolarning qaror qabul qilishdagi mas'uliyatini oshiradi va kun tartibidagi masalalarning keng muhokama qilinishiga xizmat qiladi. Kengash faoliyati hamda qabul qilinayotgan qarorlarni maktabning rasmiy veb-sayti yoki Telegram kanali orqali muntazam e'lon qilib borish ayni muddaodir.

Maktab direktorlari o'qituvchilarning jamoatchilik, ayniqsa ota-onalar bilan aloqalarini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi¹¹. Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomga muvofiq, umumta'lim muassasasi direktori muassasaning tashkiliy-huquqiy, o'quv-tarbiyaviy, ma'naviy-ma'rifiy hamda moliyaviy-xo'jalik faoliyatini tashkil etishga bevosita mas'uldir. Nizomning 63-bandida direktor tegishli xalq deputatlari tuman (shahar) Kengashlari bilan kelishilgan holda hududiy xalq ta'limi boshqarmalari tomonidan tayinlanishi, yil yakuni bo'yicha esa jamoatchilik vakillari oldida hisobot berishi nazarda tutilgan¹².

Shu bilan birga, umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari direktorlarini lavozimga tayinlash O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi PF-79-son farmoniga muvofiq¹³, eng tajribali maktab direktorlaridan iborat Direktorlar kengashi tavsiyasiga asosan ochiq tanlov asosida amalga oshiriladi.

Ta'limni rivojlantirish bo'yicha xalqaro ekspert Andreas Schleicher fikriga ko'ra, ota-onalar ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi lozim bo'lgan asosiy hamkor hisoblanadi va ularning ishtiroki aniq vazifalar orqali belgilanishi zarur. Mazkur yondashuvni inobatga olib, maktab boshqaruvini huquqiy jihatdan tartibga soluvchi hujjatlarda ota-onalarning farzandi ta'limi va xulq-atvorini muntazam nazorat qilish, uy sharoitida qulay ta'lim muhiti yaratish hamda maktab bilan uzluksiz aloqada bo'lish kabi mas'uliyatlarini yanada aniq belgilash maqsadga muvofiqdir.

7 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15-martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 140-sonli qarori. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 11-son, 167-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 22.02.2018 y., 09/18/134/0809-son, 19.12.2025 y., 09/25/797/1181-son. <https://lex.uz/docs/-3137130>.

8 O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2016-yil 30-maydagi "Umumiy o'rta ta'lim tashkilotining pedagogik kengashi to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida"gi 6-mh-sonli buyrug'i O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2016 y., 23-son, 280-modda; 28.07.2021 y., 10/21/3313/0724-son, 28.12.2021 y., 10/21/2799-1/1203-son. <https://lex.uz/m/acts/-2978386>.

9 O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2018-yil 26-dekabrda "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining kuzatuv kengashi haqidagi namunaviy nizomni tasdiqlash to'g'risida"gi 16-mh-sonli buyrug'i. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 14.01.2019 y., 10/19/3118/2468-son; 28.07.2021 y., 10/21/3313/0724-son; 27.01.2022 y., 10/22/3118-1/0074-son; 16.06.2023 y., 10/23/3118-2/0382-son). <https://lex.uz/mact/-4157297>.

10 E.Karimova, A.Usmonova, M.Jumaniyozova. "Maktab boshqaruvida jamoatchilik va ota-onalar bilan o'zaro hamkorlik" o'quv qo'llanma. O'quv qo'llanma. T., 2025.

11 Maykl Fullan. Liderstvo v kulture peremen. 2001. (Leading in a culture of change. Jossey-Bass.)

12 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 140-sonli qarori. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 11-son, 167-modda; 22.02.2018 y., 09/18/134/0809-son, 19.12.2025 y., 09/25/797/1181-son. <https://lex.uz/docs/-3137130>.

13 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-79-son farmoni. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 31.05.2023 y., 06/23/79/0302-son; 07.02.2026 y., 06/26/19/0118-son) <https://lex.uz/docs/-6476175>.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari boshqaruvining tashkiliy-huquqiy jihatlariga oid normativ-huquqiy hujjatlar hamda olimlarning ilmiy qarashlari tahlili asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin.

- *Birinchi*dan, O'zbekistonda maktab ta'limi boshqaruvining tashkiliy-huquqiy asosi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini belgilovchi qonunlar, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari, Hukumat qarorlari hamda ta'lim sohasidagi vakolatli respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari hujjatlariining yaxlit tizimidan iborat.
- *Ikkinchi*dan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi 140-sonli qarori bilan tasdiqlangan Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomning 63-bandini O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi PF-79-son farmonida belgilangan normalarga muvofiqlashtirish maqsadga muvofiqdir.
- *Uchinchi*dan, umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari boshqaruvi huquqiy jihatdan izchil tartibga solingan bo'lib, ta'lim sohasidagi vakolatli respublika ijro etuvchi hokimiyat organlaridan boshlab maktab direktori hamda ta'lim muassasasidagi fuqarolik jamiyati institutlari, jumladan, pedagogik kengash va kuzatuv kengashining vakolat hamda vazifalari aniq belgilangan.
- *To'rtinchi*dan, umumiy o'rta ta'lim maktabi boshqaruvi o'zaro uzviy bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi tizim asosida faoliyat yuritadi. Xususan, pedagogik kengash maktabda davlatning ta'lim siyosatini amalga oshirish, ta'lim-tarbiya jarayonini rivojlantirish va takomillashtirish, pedagogik jamoaning ustuvor faoliyat yo'nalishlarini belgilash, ilg'or tajribalarni amaliyotga joriy etish hamda demokratiya, oshkorlik va o'zini o'zi boshqarish tamoyillari asosida boshqaruvni tashkil etadi.

Kuzatuv kengashi esa ta'lim muassasasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilaydi, maqsad va vazifalarni hamda ularga erishish rejalarini tasdiqlaydi, shuningdek, ularning bajarilishi va maqsadli ko'rsatkichlarga erishilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi. Umumta'lim muassasasi direktori muassasaning tashkiliy-huquqiy, o'quv-tarbiyaviy, ma'naviy-ma'rifiy va moliyaviy-xo'jalik faoliyatini samarali tashkil etish uchun bevosita mas'ul bo'lib, mazkur boshqaruv organlari bilan hamkorlikda faoliyat olib boradi. Bundan tashqari, maktab boshqaruvida maktab mikrohududi doirasidagi fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari hamda oila, ya'ni ota-ona instituti ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son. <https://lex.uz/docs/-5013007>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-79-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-6476175>.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi 140-son Qarori. <https://lex.uz/docs/-3137130>.
5. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2016-yil 30-maydagi "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining pedagogik kengashi to'g'risidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida"gi 6-mh-son Buyrug'i. <https://lex.uz/m/acts/-2978386>.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirining 2018-yil 26-dekabrda "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining kuzatuv kengashi haqidagi namunaviy nizomni tasdiqlash to'g'risida"gi 16-mh-son Buyrug'i. <https://lex.uz/mact/-4157297>.
7. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2025-yil 19-avgustdagi 296-son Buyrug'i (manbaga murojaat etilgan sana: 15-04-2026).
8. Djuraev R.X., Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti. – Toshkent: "Voris-Nashriyot", 2006. – 203-bet.
9. Karimova E., Usmonova A., Jumaniyozova M. Maktab boshqaruvida jamoatchilik va ota-onalar bilan o'zaro hamkorlik: o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2025.
10. Shlyayxer A. Jahon miqyosidagi ta'lim. XXI asr maktab tizimini qanday barpo etmoq kerak. – Toshkent: "Zamin nashr", 2022.
11. Фуллан М. Лидерство в культуре перемен (Leading in a Culture of Change). – 2001.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.